

Deskundigen over opleiden, trainen en heel houden

‘Zuinig zijn op het jonge paard’

Je hebt een jong Fries paard en wilt met hem of haar aan het werk. Maar op welke leeftijd begin je precies en hoe pak je het aan? Tenslotte wil je dat jouw paard zijn leven lang meekan en daarbij gezond en happy blijft. Drie deskundigen op dit gebied vertellen hoe zij het aanpakken. Vroeg beginnen, op tijd rust geven en kijken naar wat het paard aankan, staan daarbij voorop.

TEKST: **MARIJE STOMPS** FOTO'S: **KARIN SEVINK EN MONIEK ROZEMEIJER**

Of de jonge Friese paarden op hun bedrijf nu onder het zadel, voor de wagen of voor de keuring moeten worden beleerd, over de leeftijd waarop dat het beste kan gebeuren zijn Jelmer Chardon, Judith Pietersen en Udo de Haan het eens. Ze gaan alle drie het liefst aan de slag met een 2,5 à driejarige. ‘Gemiddeld komen de paarden op ‘t bedrijf als ze 2,5 jaar zijn’, vertelt Judith

oppakken. We rijden zo’n drie keer per week, 20 à 25 minuten per keer.’ Op Stal Oud Beets gaat het niet veel anders. Udo de Haan: ‘Je leert paarden het makkelijkste nieuwe dingen als ze jong zijn. Wij beleren ze daarom het liefst in februari of maart van het jaar waarin ze drie worden. Dan zijn ze lichamelijk ook nog niet zo sterk dat ze veel protest kunnen bieden. In een week of vijf, zes

‘Het zijn net kinderen: jong kun je ze makkelijk kneden’

Pietersen. ‘We beginnen rustig met om de dag longeren en doen een keer een singeltje om. Het is belangrijk om vertrouwen op te bouwen, zodat de paarden dit werk met ontspanning doen. Als ze drie jaar zijn, gaan we erop. Dan zit er al zoveel rust en vertrouwen in, dat ze het zadelmak maken heel goed

leren we ze de basisbeginselen. In welke discipline is afhankelijk van wat de klant wil, wij kunnen alles bieden. Als ze alles leren, zowel aangespannen als onder het zadel, worden ze rondom makkelijker.’ In die weken wordt er elke dag met de paarden gewerkt. ‘Dat doen we om er ritme en systeem in te brengen voor de

dieren, maar ook om stalmoed te voorkomen. Bovendien leren de paarden de eerste tien minuten het meest. We pakken ze niet langer dan twintig minuten per keer en soms nog korter. De paarden moeten leren met frisse geest. Als ze te moe zijn, worden ze nurks en dwars en krijg je later alsnog protest.’ Jelmer Chardon krijgt veel Friese merries

Udo de Haan: ‘Van rollen, bokken of een keer een sprintje trekken worden ze alleen maar sterker.’

die klaar moeten worden gemaakt voor de keuring. Ook hij begint het liefst met de dieren in het voorjaar van hun derde levensjaar. ‘Dan beleren we ze, onder het zadel en voor de wagen. Dat duurt

ongeveer drie tot vier weken. We rijden ze aan en maken ze op een vriendelijke manier wat wijzer. Niet alleen in de binnenbak, we gaan ook de weg op. We pakken de paarden zo’n vier keer per

Jonge paarden beleren begint met longeren met een singeltje, maar longeren is later ook fijn ter afwisseling in het werk.

week, dat kunnen ze goed aan. Het is net als met kinderen: je moet het ze jong leren, dan zijn ze nog makkelijk te kneden.’

Rustperiode

Na die relatief korte periode waarin de paarden heel veel nieuwe dingen leren en ervaring opdoen, is het van groot belang om de dieren rust te gunnen, menen de ervaringsdeskundigen. Jelmer Chardon ziet het liefst dat de merries die hij in →

De deskundigen

Judith Pietersen werkt als dressuur-amazone bij handelsstal Ted Kop Jansen in Wapse en rijdt zowel jonge als meer doorgereden Friese paarden. Ze is

succesvol op reguliere dressuurwedstrijden en in competities als de Euro Friesian Cup. Naast Friese paarden rijdt ze ook KWPN'ers.

Jelmer Chardon runt samen met zijn vrouw Anita Stal Chardon in Jorwert. Ze houden zich bezig met het keuringsklaar maken, beleren, trainen en verkopen van Friese sportpaarden. De paarden worden onder het zadel en voor de wagen gereden. Zelf rijdt Jelmer Chardon graag marathon met een tweespan Friezen.

Udo de Haan heeft veel ervaring in het beleren, trainen en uitbrengen van Friese paarden in de men- en tuigsport en reed zelf op het hoogste niveau.

Samen met zijn partner Daniëlla Smit runt hij Stal Oud Beets in Beetsterzwaag. Hier worden de paarden afgericht en getraind voor de IBOP of sport in de disciplines dressuur, mennen en tuigen.

het voorjaar beleerd heeft, daarna een poos de wei ingaan. ‘In de zomer – een week of drie, vier voor de keuring – komen ze weer hier en pakken we het werk op. De dieren zijn dan een stuk volwassener geworden. Natuurlijk zit er wel een

‘Van rollen, bokken of sprintje trekken worden ze sterker’

kostenplaatje aan dat het paard twee keer bij ons in training staat, maar op deze manier krijg je er wel meer uit. Het beleren levert geen problemen op en het dier krijgt tijd om te herstellen. Dat is minstens zo belangrijk. Wij vinden deze manier ideaal en doen het ook zo met onze eigen Friezen, handels- en IBOP-paarden.’ Ook Udo de Haan zet de driejarige, in het voorjaar beleerde dieren het liefst de hele zomer in de wei. ‘In de herfst pakken we ze dan zo weer op.’ Op handelsstal Ted Kop Jansen wordt elk paard individueel bekeken. ‘Sommige paarden pakken het werk heel gemakkelijk op, andere gaan enorm groeien. Zulke paarden zetten we soms een tijdje weg’, legt Judith Pietersen uit. ‘Je moet ze de tijd geven om te ontwikkelen en daarin is elk paard verschillend. We kijken per paard wat het nodig heeft, het is maatwerk.’

Oog van de meester

Om een Fries paard gezond en fris te houden is goed management heel belangrijk, daarover zijn De Haan, Pietersen en Chardon het eens. ‘Het bekende oog van de meester’, beaamt Jelmer Chardon. ‘Kijken naar wat de paarden nodig hebben. Goede voeding is belangrijk, evenals een stukje ontspanning. We gooien de paarden af en toe los. De hengsten niet in de wei, maar in de paddock. Ze gaan niet met elkaar naar buiten en niet te lang, dat brengt risico’s met zich mee. De paarden hier moeten er conditioneel super voorstaan, ook qua kleur.’

In Beetsterzwaag gaan alle Friese paarden

in de wei. ‘Dan kunnen ze lekker rollen, een keertje bokken of een sprintje trekken’, merkt Udo de Haan op. ‘Ik ben van mening dat ze daar alleen maar sterker van worden. Zulke bewegingen kun je niet trainen. Je hoort wel eens van

die hoge dressuurpaarden die nooit buiten komen, verkeerd van de laadklep afstappen en meteen een peesblessure hebben. Dat wil ik voorkomen, een paard moet wel iets kunnen hebben.’ De paarden die Judith Pietersen rijdt, komen eveneens elke dag los, ook de dieren die hoger in de sport lopen. Daarnaast gaan ze in de stapmolen of Pietersen gaat het bos met ze in. De amazone vindt het belangrijk dat de verzorging geen lopendebandwerk wordt.

Om het geen ‘lopendebandwerk’ te laten worden, gaat Judith Pietersen regelmatig met de paarden het bos in om even lekker een stukje te galopperen.

‘Door bewust met ze te werken, krijg je het beste resultaat. Daarom ben ik veel met de paarden bezig naast het rijden: poetsen en wandelen. Ted gaf me in het begin het advies om de box in te gaan. Kijk naar ze en leer ze kennen, zei hij. Dat heb ik van harte aangenomen. Dan leer je de paarden goed kennen en signaleer je het eerder als er iets mis is.’

Niet altijd pieken

Pietersen bouwt de training met de meer doorgereden paarden rustig op. ‘Ik train twee dagen en doe dan een dag rustig aan: naar buiten, in de stapmolen of longeren. Zo werk ik richting een wedstrijd. Ook wissel ik veel af in de training: de ene keer werk ik vooral aan de draf, de andere keer focus ik op galop. Friezen zijn enorme doorzetters. Mijn ervaring is dat ze voor je door het vuur gaan, dus je moet ze af en toe tegen zichzelf in bescherming nemen: zelf grenzen stellen en oppassen dat je ze niet overvraagt. Dat houdt dus in dat je de training stapsgewijs opbouwt, niet alles in één keer wilt en op tijd rust geeft.’

De Friese tuigpaarden van Udo de Haan krijgen eigenlijk standaard ‘s winters meer rust, tenslotte hebben ze dan een druk seizoen achter de rug. ‘We zetten ze niet helemaal stil, daar geloof ik niet in. Maar ze kunnen natuurlijk niet altijd pieken. Het verschilt ook per paard. De één kan makkelijk vier rubrieken lopen, terwijl de ander genoeg heeft aan twee. De dressuurpaarden gaan wel het hele jaar door op concours, maar ook die krijgen even rust na een drukke periode.’ Alle drie de trainers van Friese paarden hebben gemerkt dat Friezen soms wel verschillen van warmbloeden. Jelmer Chardon vindt dat je een KWPN’er meer aan het werk moet zetten. ‘Bij een Fries moet je meer oppassen dat je hem niet overvraagt. Ik zou nooit adviseren om een Fries zes dagen per week te trainen.’ ‘Een Fries kun je gemakkelijker een dag vrij geven’, vult Judith Pietersen aan. ‘Een KWPN’er kun je beter dagelijks aan het werk zetten, bij een Fries hoeft dat niet per se.’ Dat een Fries ook gematigder zou zijn van karakter, is volgens

Jelmer Chardon: ‘We rijden niet alleen in de binnenbak, maar gaan ook de weg op met de jonge paarden.’

haar niet per definitie waar. ‘Wij selecteren Friese paarden voor de sport. Dan moet er wel temperament inzitten.’ Udo de Haans ervaring is dat een

warmbloed meer karakter en uithoudingsvermogen heeft. ‘Daar gaat meer mee goed. Met een Fries moet je zuiniger zijn, zeker tot zijn zesde jaar.’ ❤️

Veterinaire blik

Karin Hendriks uit Ellecom is paardendierenarts en voortplantingsspecialist bij paardenkliniek De Graafschap Dierenartsen. Met haar eigen Friese paard Jimte fan ‘e Homar (Nanno 372) is ze ZZ-Licht startgerechtigd. In het verleden werkte ze op de Faculteit der Diergeneeskunde in Utrecht en reed ze de Friese hengsten Tsjitse 387, Tjesse 400 en Folkert 353S. ‘Voor de Friese paarden heb ik altijd warmbloeden gereden. Qua rijden zijn er geen heel grote verschillen, wel vind ik dat een Fries relatief later rijp is dan een warmbloed. Je kan een Fries prima als driejarige inrijden, maar je moet de eerste jaren wel zuinig op hem zijn. Anders krijgen ze na hun tiende jaar eerder problemen met gewrichten, pezen en banden. Overigens vind ik dat je een grote KWPN’er ook de tijd moet geven.’ Ze heeft gemerkt dat Friese paarden moeite kunnen hebben met het loslaten van het lendengebied. ‘Ze missen soms wat lengtesouplesse, daardoor springen ze bijvoorbeeld moeilijker een wissel. Het ligt ook aan de bouw, mijn paard is erg beknopt en dat maakt het nog moeilijker.’ Medisch gezien zijn er wel degelijk verschillen tussen een Fries en een KWPN’er. ‘De spieropbouw is anders. Friese paarden raken moeilijker warmte kwijt. Dat merk je echt. Ze herstellen minder snel van de training. Dat komt doordat ze meer witte dan rode bloedplaatjes hebben. Het herstelvermogen is overigens per Fries anders. Tjesse herstelde heel makkelijk: ik gooide een emmer water over hem heen en hij was er weer. Bij Tsjitse

‘Je moet de eerste jaren zuinig zijn op je Friese paard’, aldus paardendierenarts Karin Hendriks, hier in actie met Jimte fan ‘e Homar (Nanno 372).

duurde het herstel heel lang, ik moest er echt een kwartier de waterslang opzetten. Jimte zit er tussenin.’ Het vermoeden bestaat dat pezen en banden van Friese paarden anders zijn opgebouwd dan bij warmbloeden. Daar wordt momenteel onderzoek naar gedaan, weet Karin Hendriks. ‘Maar dat staat nog in de kinderschoenen.’